

אהבה

סימן: מנחם חזק

סְגֻלְתִּי חִקְתִּיךָ עַל כֹּף כְּנֻסֶת מִי מְנָה
אֲנִי אִם אֶשְׁכַּחְךָ תִּשְׁכַּח מִימְנָה
חֲטִיבָה מוֹל חֲטִיבָה גְּמֻלְתִּיךָ לִי לְמְנָה
וְאֲרֻשְׁתִּיךָ לִי בְּאֲמוֹנָה סְגֻלְתִּי

סְגֻלְתִּי מִשְׁכַּתִּיךָ חֶסֶד עֲטָרַת הַלּוּמִים
הַתְּכַלְלִי בְּשֵׁלֶךְ שְׁתִּים מִתְאַמִּים
וְגַם שְׁתִּים שְׁלִי בְּכַתְרֶךָ מִשְׁלָמִים
בְּצַדֵּק וּבְמִשְׁפָּט וּבְחֶסֶד וּבְרַחֲמִים סְגֻלְתִּי
דוֹדִי וְשִׁבְעָתְךָ וּבָאתְךָ בְּבְרִית כְּרַת
וְאוֹתִי בְּאֵלֶיךָ אֲתָךְ הַעֲבֵרְךָ
לְבַל תְּמִירְנִי וְלֹא אֲמִירְךָ גְּזֵרְךָ
כֵּן תַּעֲשֶׂה כְּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ דוֹדִי

סגולתי משכתיך חסד. פסוק הוא בירמיה (לא, ב) "אהבת עולם אהבתך על כן משכתיך חסד"; כלו' משכתי עלייך חוט של חסד, שמצאת חן בעיני. **הלומים.** לשון תלמוד הוא בעטרה (בבלי ז' מד) 'שלא הולמתו'; כלו' עטרה הראוייה ומתיישבת על הראש. **התכלילי.** התעטרי. **בשלך שתיים מותאמים.** כלו' אמר הקב"ה לישראל 'תתלבש אתה ותתעטר בשתי עטרות הראויים לך', הן הצדק והמשפט - כדמפרש ואזיל; כלו' תהיה תמים ושלם לפני. **וגם שתיים שלי.** וגם שתי העטרות של הקב"ה, שהן החסד והרחמים. **בכתרך מושלמים.** ע"י הצדק והמשפט, שהן כתריהן של ישראל, נעשו שלמים כתריו של הקב"ה. ובמדרש רבה פרשת עקב (ג, ז): "משל למטרונה שהכניסה למלך שני ארסים" פי' מתנות "אף המלך זקף לה כנגדן שני ארסים. איבדה את שלה, אף המלך וכו'. לימים מצאה המטרונה את שלה, אף המלך החזיר לה את שלו, ואמר אלו ואלו יעשו עטרה בראשה... וכן 'וארסתיך לי בצדק ובמשפט בחסד וברחמים' (הושע ב, כא)", ועי"ש. **נשבעת ובאת.** וכו'. אמרה כנסת ישראל לפני הקב"ה 'כבר נשבעת ובאת עמנו בברית האלה והשבועה'. **לבל תמירני ולא אמירך.** במסכת גיטין בפרק הניזקין (נד): "את ה' האמרת היום וה' האמירך היום" - כבר נשבענו להקב"ה שאין אנו ממירין אותו באל אחר, אף הוא נשבע לנו שאינו מעביר אותנו באומה אחרת. דורש 'האמרת' ו'האמירך' בב' לשונות, לשון אמירת הבטחה, ולשון חילוף כמו 'ואם המר ימיר' (ויקרא כז, ז), כלו' הבטחנו שלא להמירו. **חקותיך על כף.** פסוק הוא בישיעהו (מט, טז) "על כפיים חקותיך"; פי' רואה אני כאילו את חקוקה על כפי, לראותך ולזוכרך תמיד. **כנסת מי מנה.** כנסת ישראל, שנאמר בהם 'מי מנה עפר יעקב' (במדבר כג, ז). **תשכח מיומנה.** לשון פסוק הוא בתהילים (קלז, ה) "אם אשכחך ירושלים תשכח מימיני", קרי ביה 'תשכח'; כלו' כמו שאי אפשר לאדם לשכוח יד ימינו, כך לא תשכח כנסת ישראל מלפני הקב"ה. **חטיבה.** במסכת ברכות פ"ק (י) "את ה' האמרת וה' האמירך" - אמר הקב"ה אתם עשיתוני חטיבה אחת בעולם, ואני אעשה אתכם חטיבה אחת בעולם, וכו'; פירש"י "האמרת" - לשון חטיבה ושבח, כמו 'תאמרו כל פועלי און' (תה' צד, ד). **גמלתיך.** גידלתך; כמו 'ויגדל הילד ויגמל' (בראשית כא, ח), "ובוסר גומל" (ישעיה יח, ה). [ופ"ד: גמלתך חסד זה שתהיי לי למנה]. **וארשתיך לי באמונה.** פסוק הוא בהושע (ב, כג). פירש"י: "בשכר האמונה שהאמנת בגולה להבטחות הנביאים"; ורד"ק פירש 'באמונה' - 'בקיום שלא ימוט לעולם', כמו 'ותקעתי יתד במקום נאמן' (ישעיה כב, כג).

דוֹרֵי מִצְאָתִי חֲנֻּה הָיוּת אֲמַתָּה
 וּמִי אֲנֹכִי מוֹל עוֹ אֲיִמָּתָה
 לְשִׁמָּה תֵן כְּבוֹד עַל חֲסִדָּה עַל אֲמַתָּה
 וּפְרִשֶׁת כְּנֹפֶה עַל אֲמַתָּה דוֹרֵי

סִגְלָתִי חִזְקָתֶיךָ בְּדַבָּק וּבְאַהֲבָה כְּסוּכֹן
 וּבְדַבּוּר עַל לֵב וּבְחֻשֶׁק לְהַסְכֵּן
 אַרְבַּעַת אֱלֹהִים וְכֹאֲלָה בְתוֹךְ
 אֲהַבַת עוֹלָם אֲהַבְתֶּיךָ גַּם כֵּן סִגְלָתִי

וְקִרְבָּתֵנו לְשִׁמָּה הַגְדוֹל סֵלָה בְּאַמַת, לְהוֹדוֹת לָהּ וּלְחִסְדֶּיהָ בְּאַהֲבָה. בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַבּוֹחֵר בְּעַמּוֹ
 יִשְׂרָאֵל בְּאַהֲבָה.

.....

מִצְאָתִי חֲנֻּה. דוֹר הַמְדַבֵּר מִצְאוֹ חֵן בְּעֵינֵי הַקַּב"ה, שְׁנֹאמֵר (ירמיה לא, א) "מִצָּא חֵן בַּמְדַבֵּר". **וּפְרִשֶׁת כְּנֹפֶיךָ.** לְשׁוֹן נִישׁוּאִין, כְּמוֹ "וּפְרִשֶׁת כְּנֹפֶיךָ" דְּבוּעֵז (רות ג, ט). **חִזְקָתֶיךָ בְּדַבָּק.** חִזְקָתִי אֲהַבְתָּךְ, וְדִמִּיתִיָּה לְאַהֲבַת אִישׁ וְאַשָּׁה שְׁנֹאמֵר בַּה "וּדְבַק בְּאִשְׁתּוֹ" (בראשית ב, כד); וְזֶהוּ שְׁסִיִּים 'וּבְאַהֲבָה כְּסוּכֹן', לְשׁוֹן 'סוּכְנָת' - מַחֲמַמַת וְשׁוֹכְבַת בַּחִיקוֹ, וְהוּא לְשׁוֹן הַנְּאֻה. **לְהַסְכֵּן.** לְשׁוֹן הָרַגַל; כְּלוֹ דִּיבְרַתִּי עַל לֵבְךָ כְּחוּשֶׁק שֶׁמְדַבֵּר עַל לֵב חֲשׁוּקָתוֹ, כְּדִי לְהַרְגִילֶךָ אֲצִלִּי. **אַרְבַּעַת אֱלֹהִים.** הַזְכִּיר כֹּאֵן אַרְבַּע לְשׁוֹנוֹת שֶׁל אֲהַבָּה: 'דִּיבּוּק' וְ'אַהֲבָה' וְ'דִיבּוּר עַל לֵב' וְ'חֻשֶׁק', כְּנֶגֶד ד' לְשׁוֹנוֹת שֶׁל גְּאוּלָּה הָאֲמוּרִים בְּמִצְרַיִם. וְאַפְשֵׁר שֶׁרַמְזָה לְאַרְבַּע גְּלוּיוֹת. **וְכֹאֲלָה בְתוֹכְךָ.** לְשׁוֹן מִסְפֵּר, כְּמוֹ "וְתוֹכְךָ לְבָנִים תִּתְּנֵנִי" (שְׁמוֹת ה', יח); כְּלוֹ בְּמִסְפֵּר אֱלוֹהִים ד' לְשׁוֹנוֹת גְּאוּלָּתֶיךָ מֵאֵז גַּם כֵּן, בְּמִצְרַיִם אֲשֶׁר קִנִּיתֶיךָ לְעַם וְאַהֲבַת עוֹלָם אֲהַבְתֶּיךָ. **וְחַתוּם בּוֹ מְנַחֵם חֲזַק'.**

זולת

על הראשונים ועל האחרונים לעולם ועד חק ולא יעבר. אמת שאמה הוא יי אלהינו ואלהי אבותינו לעולם ועד. אמה הוא מלכנו, מלך אבותינו אמה. למען שמך מהר לגאלנו כאשר גאלת את אבותינו. אמת מעולם שמך הגדול עלינו נקרא באהבה, אין אלהים זולתך.

סימן: א"ב, אפרים בר רבי יצחק

אלהים לא אדע זולתך / מושיע אין בלתיך / גאל לך את גאלתך

ביתך קדש נאווה / הנה לאש ולהבה / הר האלהים חרבה

עד מתי אדני

גם כי אצעק ואשוע / מיד נפשי קובע / ואני עני וגוע

דתך להעביר בקש / דור אנטיוך ועקש / זה לנו למוקש

עד מתי אדני

הייתי כנתק לרעה / כנוס לכפה לדחיה / הייתי בארץ נכריה

נאיה נגוע בתוכחות / מפני שקר טוחות / חרות על הלחת

עד מתי אדני

חרבה. לשון 'חורבה', והח' בקמן. **קובע.** לשון גזל, כמו "וקבע את קובעיהם נפש" (משלי כב, כג). **כנייתק לרעה.** קרבן אשם שמתו בעליו, או שנאבד ונתכפרו בעליו בקרבן אחר, ואח"כ נמצא, אזי אין לו תקנה, ואמרו חז"ל (תמורה ג, א) "ירעה עד שיתאב"; כלו' הנני מוכן ביניהם להטיל בי מזמין ולהעליל עלי, כדי להמיתני. **כנוס לכיפה.** כלו' כלוא בבית הסוהר. קרבן חטאת אינה נאכלת במום, אלא מכניסין אותה לכיפה ותמות מאליה; אי נמי, חייבי מיתות שלא התרו בהם, אמרו חז"ל (סנהדרין ט, ה) מכניסים אותם לכיפה וימותו שם. **שקר טוחות.** מחשבות שקר; והוא רמז לאמונת שקר שלהם. **חרות על הלוחות.** חוקקים ומצייירים דמות ע"ז שלהם על הלוחות, ותולין בקירות ביתם להשתחוות לו. [ופ"ז: משום דאמרו חז"ל (עריבין נד) אי לא נשתברו לוחות הראשונות אין אומה ולשון שולט בישראל, שנאמר (שמות לב, טז) 'חרות על הלוחות', קרי ביה חרות, וכו']; ולדעתי אין דרש זה מתיישב כאן. נוסח של פ"ז היה חסר אות ז' וח', ולא פירש בו דבר.]

זד עורף לך דמות / פטעם בריר חלמות / הפמות נבל ימות

חי רכב על עב קל / המירו באיש נסקל / ולא פנים קלקל

עד מתי אדני

טופלי שקר פלם / המכעיסים בהבלם / שם יי אל עולם

ירצצו כל קדושים / לנפשם עולים לאשים / על גבי חרשו חרשים

עד מתי אדני

פמה עלי יעבר / אהרג ולא אעבר / חק עולם ולא יעבר

לנפשי הגיעו זידונים / ערכו עלי כידונים / בעלוננו זולתה אדנים

עד מתי אדני

זד. זה אדום, שנקרא "זד יהיר" (משלי כא, כד), ודרשו חז"ל (עי' ילק"ש משלי תתקמ"ז) "בא זדון ויבא קלון" (משלי יא, ב) זה עמלק". **עורך לך דמות.** רמז לאמונת הנוצרים שהוא דמות אדם, והוא יש"ו. **כטעם בריר חלמות.** כמו שאין טעם בריר חלמות, כך אין טעם בכל דבריהם. ו'ריר חלמות', יש מפרשים כי 'ריר' הוא חלמון ביצה ו'חלמות' הוא החלמון; ו"מ' ריר חלמות' לפעמים כשהאדם ישן יוצא מפיו רוק ואותו הרוק נקרא 'ריר', ולפי זה יהיה 'ריר' לשון "רר בשר" (ויקרא טו, א) ו'חלמות' לשון 'חלום'. **הכמות נבל ימות.** כלו ארורים הם הכסילים הללו, שמאמינים בהבל וריק, ואינם נותנים לב לדעת- אם היה בו ממש איך נספה ומת כאחד הנבלים? שהרי נתלה ונסקל. **חי.** זה הקב"ה, ששט ב"ח אלף עולמות ומשגיח בהן - גימטריא ח"י. **רוכב על עב קל.** פסוק הוא בישעיה (יט, א), ורומז על מהירות השגחתו יתברך בכלום - כרגע אחד. ובפנימיות העניין, רמז באלו המילות לשמותיו של הקב"ה ולמידותיו. **המירו באיש נסקל.** החליפו כבוד הקב"ה להאמין באיש שנסקל, וכבר ידעת שמו ושם אמו. **ולא פנים קלקל.** פסוק הוא בקהלת (י, י) - שלא לוטשו פני הברזל. ורמז לדברי דתותיהם, שכל דבריהם סתומים, ואינם ברורים כדברי תורתנו הקדושה - שדבריה דברי אמת ניכרים, היפך השקר שאין לו רגלים; ולפי זה יהיה 'ולא' ב-א'. ויש נוסחאות כתיב 'ולו' ב-ו', ויהיה פירושו לשון השחתה וקלקול, כלו' עזי פנים; ואפילו לפי נוסחה זו, תוכל לפרשו לשון חידוד ועזות. **טופלי שקר.** לשון סמיכה ודיבוק. **ירצצו.** לשון שבירה וגזל. **לנפשם עולים לאישים.** רמז לכמה נפשות שנהרגו על קידוש השם יתברך, ונפשם עולה כקרבן. **אישים.** לשון 'אש'. **על גבי חרשו חרשים.** פסוק הוא בתהילים (קכט, א), וכינוי הוא לעול הגלות. **כמה עלי יעבור.** כלו' כל כמה צרות שיעברו עלי, אעפ"כ לא אעבור דת התורה והמצוות, כי הקב"ה נתן לי חוק התורה ולא אעבור אות. **כידונים.** רומחים להרגני בהם. או לשון שבר, כמו "יראו עיניו כידו" (איוב כא, כ).

מְשׁוּלִים תּוֹרִיךָ וַיּוֹנֶיךָ / בְּנִיךָ בְּחֻנּוּיֶיךָ / שׁוֹרֶךָ טְבוּחַ לְעִינֶיךָ
נָא הִבֵּט מִמַּעְלוֹתֶיךָ / טְבַחָה טְבַחָה סִגְלֶתְךָ / הִתְיַצֵּב עַל עֲלֶתְךָ

עַד מְתֵי אֲדָנִי

שְׁנֵאתִי מַעֲשֵׂה תַעֲתוּעִים / וְהִדְמִים מוֹדִיעִים / לְבָקָרִים לְרַגְעִים
עָלֶיךָ פְּרָסִי נְמַלְקִים / קוֹל דְּמִיָּהֶם צוֹעֲקִים / וְהִנֵּה עֲבָדֶיךָ מִפְּסִים

עַד מְתֵי אֲדָנִי

פֶּתַח שַׁעַר אֲנֶךָ / מוֹנֵי פִלָּה בְּחֻרְוֹנֶךָ / מִתְקוּמָמִים בִּימִינֶךָ
צְרוּר אֶת מַחְלָלֶיךָ / וְעַל כָּל הַקָּמִים עָלֶיךָ / שָׂא נָא כְלֶיךָ

עַד מְתֵי אֲדָנִי

קָנַא בְּעָרִיץ בַּעַר / מִתְעַרָּה כְּרַעֲנָן יַעַר / וּמִדוּעַ לֹא יִבְעַר
רוֹדְף פְּלֹטָה הַנְּשָׂאֲרֵת / הַשְּׂכָם לוֹ כְּבַמְחֻתְרֵת / וְעֲשִׂיתָ לוֹ מְסַגְרֵת

עַד מְתֵי אֲדָנִי

תּוֹרִיךָ וַיּוֹנֶיךָ. ישראל, שהם נמשלים לתורים ובני יונה. בני בחוניך. אמרו חז"ל (בר"ר נח לב, א) "אין הקב"ה בוחן אלא הצדיקים, שנאמר (תה' יא, ה) 'ה' צדיק יבחן'; משל למה הדבר דומה, ליוצר שמוכר הכלי, אינו בודק המרועע שבהן אלא החזק". שורך טבוח לעיניך. ישראל נקראו שורו של הקב"ה, ופסוק הוא (משלי יב, י) "יודע צדיק נפש בהמתו" - דרשו חז"ל (ע"י תנחומא נח ח, א) על הקב"ה ובני ישראל. טבחה טבחה סגולתך. הן הן הקדושים שנהרגים על קידוש ה' יתברך. מעשה תעתועים. ע"ז שלהם. והדמים. שנשפכים על קידוש ה'. מודיעים. מוכיחים כי שנאתים; ולשון משנה הוא (ב"ב ה, א) 'ר' יודא אומר הדמים מודיעים". פרחי. לשון תלמוד הוא (יומא א, ז) 'פרחי כהונה, והם הנערים והבחורים; לשון "ויוצא פרח ויצץ ציץ" (במדבר יז, כט), או הוא לשון 'אפרוחים' בחסרון א'. נמלקים. לשון הריגה, כמו "ומלק את ראשו" (ויקרא א, טו). פתח שער אנך. בפרק 'הזהב' (ב"מ נט) "כל השערים ננעלים חוץ משערי אונאה, שנאמר (עמוס ז, ז) 'הנה ה' ניצב על חומת אנך', דורשו לשון 'אונאה'; ואומות העולם בגלות מונין אותנו תמיד. פירוש אחר: תבנה ירושלים, ותפתח שער לשכת הגזית שישבו בה סנהדרין, שהיו ע"א כמניין 'אנך'; ו'אנך' הוא אבן הברקת שנקא 'קרבונקל' (גארנט אדום), כדאיתא בפ"ק דע"ז (ח), ועל שם שנתבררו דברי תורה ביניהם והאירו כברקת נקראו הסנהדרין 'אנך'. מוני. לשון אונאה. מתקוממים בימינך. פסוק הוא בתהילים (זי, ז), 'פ' כלֵה השונאים בימינך. ובפרק 'הזהב' (ב"מ נט): "הכל נפרע ע"י שליח חוץ מאונאה, שנאמר (עמוס ז, ז) 'ובידו אנך'. צרוּר. לשון ציוּר, כמו "צרוּר את המדיינים" (במדבר כה, יז). שֵׂא נָא כְלֶיךָ. השחז כלי מלחמתך. בעריץ בער. אלו הן האומות, שנבערו מדעת, והן חזקים כגיבור עריץ; ו'עריץ' לשון חוזק. מתערה. פירש"י (תה' ז, ה) לשון דבר המעורה ונשרש יפה יפה; ונקט לשון הפסוק (שם) "ראיתי רשע עריץ ומתערה כאזרח רענן". ומדוע לא יבער. מדוע לא ישרף, לשון כליון; כלו' מדוע אינם כלים מן העולם בכל אלו הרעות שעושיין. השכּם לו כבמחותרת. האויב משכים ומבקש עלילות רשע, כמי שמבקש למצוא הגנב במחותרת. או יהיה לשון תפילה, שאנחנו מתפללים להקב"ה שישכים עליו למצוא עווננו, כעניין שכתוב (תה' קא, ח) "לבקרים אצמית כל רשעי ארץ". ועשית לו מסגרת. שלשלאות של ברזל, כמו "ויתנהו בסוגר" (יחזקאל יט, ט) - ת"י 'בקורלין'.

שִׁלַח בְּרִשְׁת רִגְלָיו / שָׁלַם כְּרַע מַעֲלָיו / וַתְּמִישְׁתוּ יָסָף עָלָיו
 תְּבַעַר מֵאַרְצֵי קָמִים / וַרְשָׁע מִהָרִי בְּשָׁמִים / כִּי אָרְכוּ לוֹ שָׁם הַיָּמִים
 עַד מָתִי אֲדַנִּי

אֶהְלִי שְׂחַד אֶכְלוּ / יִגִיעַ כְּפִי כֹלוּ / בְּנִכְלִיהֶם אֲשֹׁר נִכְלוּ
 פְּעָרוּ פִיהֶם חֲנָם / חָרְקוּ עָלֵי שָׁנָם / תָּנָה עֶזְרָן עַל עֶזְרָן
 עַד מָתִי אֲדַנִּי

רְאֵה תִרְאֶה בְּעֵינֵי / דְלַפָּה לְךָ עֵינֵי / אֵף אִם אַתָּה לוֹ שָׁמְעֵנִי
 יִמְיִנְךָ מַחִיקֶךָ כֹּלָה / וַתַּגְדִּיל לַעֲשׂוֹת עִם אֱלֹהֵי / אַתָּה הָאֵל עֹשֶׂה כָּלָּא
 עַד מָתִי אֲדַנִּי

מָה אַרְבַּע עָלֵי כְּרָדָּ / כְּבָשׁוּ עָלֵי דָרְדָּ / וְהִלְכוּ גֹזִים לְאַרְבָּ
 בְּקוֹל עֲלֵה נִדְרָּ / הָיִיתִי תְּמִיד נִהְדָּרָּ / וְהִאֲלֵהִים יִבְקֶשׂ אֶת נִדְרָּ
 עַד מָתִי אֲדַנִּי

מַהְרֵי בְּשָׁמִים. הוא הר המוריה ובית המקדש. אֵהְלִי שְׂחַד אֶכְלוּ. כִּלוּ יִגִיעַ כְּפִי ע"י שוּחַדִּים. בְּנִכְלִיהֶם אֲשֹׁר נִכְלוּ. במחשבותיהם ובמחשבותיהם הרעות; "להרגו בערמה" (שמות כא, יד) ת"א 'בנכילו'. פְּעָרוּ פִיהֶם. פתחו פיהם לבלעני. חָרְקוּ עָלֵי שָׁנָם. הוא הידוק השיניים, בהתקצף האדם על חברו. רְאֵה תִרְאֶה בְּעֵינֵי. לשון 'עיניו', ופסוק הוא בשמואל (א, יא) "ראה תראה בעיני אמתך". דְלַפָּה לְךָ עֵינֵי. לשון טפטוף, כי הבוכה עיניו נוטפין מים; ופסוק הוא בתהילים (איוב טז, ט) "אל אלוה דלפה עיני". לוֹ שָׁמְעֵנִי. הלואי ותשמעני. יִמְיִנְךָ מַחִיקֶךָ כֹּלָה. פסוק הוא בתהילים (עד, יא); כְּלוּ מִנֵּעַ יָדְךָ ויִמְיִנְךָ מִקִּרְבִּי חִיקֶךָ, והוציאה לנַקֵּם נִקְמָה בְּאוֹיֵב. וַתַּגְדִּיל לַעֲשׂוֹת עִם אֱלֹהֵי. לשון פסוק הוא בתהילים (קכז, ב); כְּלוּ תַגְדִּיל לַעֲשׂוֹת וּנְפִלְאוֹת עִם אֱלֹהֵי - בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. פָּרַךְ. הגלות והשעבוד, שמפרכת את הגוף. כְּבָשׁוּ עָלֵי דָרְדָּ. כמו "ונכבשה הארץ" (במדבר לב, כב); כְּלוּ רֹדִים עָלֵי בְּכַת, יותר מדרך העולם. בְּקוֹל עֲלֵה נִדְרָּ. שהרוח הודפו ומכהו על עלה אחר, ומקשקש ומוציא קול. נִהְדָּרָּ. נדחף; מרוב המורא והפחד שבליבי, אני חושב שרודפין אותי תמיד. יִבְקֶשׂ. לשון ציווי.

רֵאִיתִי קֵץ לְכָל תְּכֵלֶה / וְאֵין קֵץ לְיוֹשֶׁבֶת בְּגוֹלָה / חִפְּשָׁה לֹא נִתַּן לָהּ

רְחֻמֶיךָ מִיּוֹם לְיוֹם צוּפָה / לְמַתִּי תַעֲלֶה תְרוּפָה / עֲשֵׂה שָׁחַר וְעֵיפָה

עַד מַתִּי אֲדַנִּי

בְּיָדוֹ לְפָדוֹת עִם קְרוֹבוֹ / וְעַד מַתִּי אֲצַפֶּה לְיוֹם שׁוּבוֹ / וְלֹא אֶץ לְבוֹא

יַעֲרָה מִמָּרוֹם רוּחוֹ / וְנִגְרַם קֶרֶן מְשִׁיחוֹ / הִשָּׁב הַמֶּלֶךְ אֶת נִדְחוֹ

עַד מַתִּי אֲדַנִּי

צִוְיָהּ יְשׁוּעוֹת עִמָּךְ / עֲזַרְתִּי הִיְתָה מֵעִמָּךְ / אֵין גּוֹאֵל קְרוֹב מִמָּךְ

חֵי גּוֹאֵלִי חֲכַמְתָּהּ / בְּנִפְשִׁי לָךְ כָּלְתָהּ / כִּי גֹאֵל אָתָּה

עַד מַתִּי אֲדַנִּי

קִיָּם קוֹל צוּפֶיךָ / עוֹד תַעֲבֹרְנָה אֲלֶיךָ / וּפְרִשְׁתָּ עָלַי כְּנָפֶיךָ

קָרַב שָׁנַת הַגָּאֻלָּה / הִסַּר מֵעָלַי כְּלֵי גוֹלָה / כִּי לָךְ מִשְׁפָּט הַגָּאֻלָּה

וְעַתָּה יְיָ

עֲזַרְתָּ אֲבוֹתֵינוּ אֶתָּה הוּא מַעֲוֹלָם וְכוּ'

לְכָל תְּכֵלֶה. פסוק הוא בתהילים (קט"ז, צו), כלו' להשלמת כל הדברים ראיתי קץ. חופשה לא ניתן לה. שטר שחרור וחירות. חופשה. חופש שלה. צופה. לשון תקווה ותוחלת. תרופה. לשון רפואה, ולשון תלמוד הוא (עי' סנהדרין ק.). עושה שחר ועיפה. פסוק הוא באיוב (עמוס ד, יג), פל' אור וחושך. ולא אץ לבא. מדוע לא ימהר ויבא לגאול אותנו. יערה. לשון גילוי, יגלה עלינו רוח קדשו. השב המלך. הקב"ה ישיב את נדחו. בני ישראל; ופסוק הוא בשמואל (ש"ב יד, יג). חכמה. לשון תקווה. כלתה. לשון תאוה וחשק. קול צופיך. הנביאים, הקרויים 'צופים' על שם שצופים ויודעים מה שעתיד להיות לעיתים רחוקים. ופרשת עלי כנפיך. לשון נישואין, כדפרישית לעיל (ב'אהבה). פיוט זה נתקן בא"ב, וחתום בסופו 'אברהם בר רבי יצחק'.

גאולה

צור יִשְׂרָאֵל קוֹמָה בְּעֶזְרַת יִשְׂרָאֵל, וּפְדָה כְּנַאמָהּ; הַיּוֹדָה וַיִּשְׂרָאֵל גְּאֻלָּנוּ יְיָ צְבָאוֹת שְׁמוֹ קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל:

אם השבת אינה פרשת בהר, אומרים במקום גאולה זו את הגאולה 'שכולה אכולה'.

סימן: יצחק

צִנּוֹר עֲבָדִים בְּפָרֶךְ אֵין פְּתוֹת
 לְקוֹנָם כִּי לֹא נִמְכְּרוּ לְצִמִּיתוֹת
 כִּי בִשְׂבִיעֵית יֵצְאוּ מִשְׁחִיתוֹת
 אוּ בַשְּׁנַת יוֹבֵל חֲפָשִׁי לְחֻלִּיטוֹת
 וְנִעַדְתָּ עִם קִדְשׁ לְעַד בְּתוֹךְ עֲבָדוֹת
 וּמְעוֹד וְכָרוֹת וְנִתְיוֹק וְכָתוֹת
 אֶפְסוּ שְׂבִתָּיו וְכָטַל יוֹבֵלוֹ
 אַחֲרֵי נִמְכַר גְּאֻלָּה תִּהְיֶה לוֹ

יְקוֹשׁ בְּעֵנְיוֹ / וְלָכוּד בְּפַח חֲבָלוֹ
 וְצָבִי עֲדִיו / הוֹרֵד, וְנִעְגִילוֹ
 וּפְאָר חֲלִיו / הַפְּשֵׁט, וּמְעִילוֹ
 וְנִתְפָּשׁ עַל מְעָלוֹ / וְנִשְׁבָּה עַל מְעָלוֹ
 מִתִּי מִשְׁבִּיו / תַּעֲלֶהוּ עֲלֶה
 אַחֲרֵי נִמְכַר גְּאֻלָּה תִּהְיֶה לוֹ

יְקוֹשׁ בְּעֵנְיוֹ. נלכד בפח עוניו. 'יְקוֹשׁ' הוא 'פעול'; 'בעוניו' לשון 'עוני', או לשון 'עינוי'. **חֲבָלוֹ.** לשון 'חבלים'. [ופ"ז: ישראל, שהם חבלו של הקב"ה, לכודים בפח; ולא ב'ל]. **וְצָבִי עֲדִיו.** פסוק הוא ביחזקאל (ו, ט); פי' רד"ק ז"ל: "זה בית המקדש, שהיה פאר יופי וכבוד האל הנקדש בתוכו, והיו מתייפים בו כעדי". ו'צביל', לשון חפץ ורצון. **הוֹרֵד.** נהרס, כמו "והורד המשכן" (במדבר י, יז). **וְנִעְגִילוֹ.** נזם האוזן. **וּפְאָר חֲלִיו.** קבוצת עדיי זהב קרויה 'חלי'. **הַפְּשֵׁט וּמְעִילוֹ.** 'הופשט' קאי לעיל, כלו' 'פאר חליו הופשט, וגם מעילו'. ו'מעילו' רמז למעיל של כהן גדול; וכל הנזכר גם כן רמז לתפארת בגדי כהונה. **בְּפָרֶךְ אֵין פְּתוֹת.** אינו נשבר ונחתך, לשון "פתות אותה פתים" (ויקרא ב, ט); כלו' אין ראוי לעבד שידאג ויקשה בעיניו עבודתו, ואפילו שיעבוד בעבודת פרך אין בזה כלום, כדמפרש ואזיל- שלא נמכר לצמיתות וכו'. **לְצִמִּיתוֹת וְלְחֻלִּיטוֹת.** כלו' לעולם. **וּמְעוֹד.** לשון כתישה וסחיטה. **וְנִתְיוֹק.** לשון דבר הנעקר. **וְכָתוֹת.** לשון כתישה. וכל זה כינוי לכובד עול הגלות, ולצרות העוברות עליו.

קרובי אם אפסו הן אתה נותרת
 גואלי אם פסו הן אתה נשארת
 ומי יחמל אם לא תחמלת
 אם לנדון שרת ועון שמרת
 אי ברית כרת וחסד נשבעת
 הלא מלך אתה צור ישראל וגואלו
 אחרי נמכר גאלה תהיה לו

חק שמת למסכן בעניו ומרודו
 וננתו במכרו שדה אחרת יולדו
 גאלה תהיה לו אם מצאה ידו
 או ביוכל ישוב לידו ועבדו
 ואם לעקר נמכר באפס כל מאדו
 אז קרובו פודו דדו או כן דדו
 וזה כמה שנים לא רמה ידו
 נטושה ביד בוגדו נחלת חבלו
 אחרי נמכר גאלה תהיה לו

בגלל אבות תושיע בנים, ותביא גאלה לבני בניהם. ברוך אתה יי גאל ישראל.

חוק שמת למסכן. הקב"ה עשה חוק בתורה בשביל העני שיצטרך למכור שדה אחוזתו, שבכל עת שתמצא ידו לגאול, שיחזיר לו ממונו כפי הערך, והקונה יחזיר לו שדהו; ואם בשום אופן לא תשיג ידו לגאול, אזי עכ"פ יחזיר לו שדהו בזמן היובל. **ואם לעקר.** ואמרו חז"ל (קידושין ב.) זה שנמכר לע"ז לשמש לה, ואעפ"כ צוותה התורה שקרוביו יגאלוהו. **באפס כל מאודו.** תם כל ממונו, כמו "אפס כסף" (בראשית מז, טו). **שרת.** לשון הבטה, כמו "בנות צעדה עלי שור" (בראשית מט, כב). והשאר מבואר. **וחתום בראשי החרוזות יצחק.**

אהיה אסיר תודה לקבל הערות, הארות, והמלצות

על מנת שאוכל לתקן ולשפר

israelimf@gmail.com